

agsordinan-
oorvader voort-
aard, dat louter
lfs niet van het
dichter waar-
n lied, dat niet
felste uitingen
poëzie.
ch zijn zwaard
in zijn nakome-
en allicht bij
bleven aan den
hijlijk, dat de
gelachen heb-
nde en dolende
hijlijk, dat de
ebben van ont-
ste poëzie der
ns geslacht met
d: „Jabal is ge-
de tenten be-
vas de vader
ds hanteerden.
ervan allen
man, die den
niets van een
die den vloek
s van een vader-
goddeloosheid
die Gods”.
er die der ge-
Verbands. God
het cultureel
et geslacht dat
vordt bevonden
oor in de prac-
voor praktische
3, blz. 268 vgg.
kel „Klassieken
n wordt gewag
„Overijsselsch
ar, welk artikel
ft van een stuk
waarin jhr. Mr.
verzel tegen de
et gymnasium.
stgenoemde de
g, maar zij is
en dienstig tot
waam om den
e veredelen en
taam. De beste
s, konden zich
nij, zonder ge-
uwen, om van
De godsdienst
van goden en
te afschuwelijk
en haakjes, uit
Dachne van Va-
e niemand, dat
me hier alleen
aardeering, die
alle eventuele
oed der Griek-
n; hij breidde
gs over Italië,
vooral na den
hij losbrak als
me en vandaar
uit Grieksche
en!”
i groot Fransch
oels, edoch, „Je
Dachne.
t „Overijsselsch
nen, die zoowel
cultuurgeschie-
ossing van het
een licht wer-
erheugt er zich
Het Vaderland”
holiek het goed-
naissance denkt
verslapte, was
oor de renaiss-
ceptie van het
haffen van de
de ontaarding
ervorming, die
en der grootste
en invloed van
van veel belang-
g van Grieksch
atsen der Chris-

telijke Grieksche (en Latijnsche) schrijvers op het leerprogramma der gymnasia.

Onze jongens en meisjes zullen heel wat meer hebben aan St. Johannes Chrysostomus dan aan Isocrates of Xenophon; meer aan Eusebius dan Herodotus, al vertaalt die ook nog zoo lollig; St. Augustinus overtreft ver in waarde Cicero, en Basilius is beter dan Demosthenes.

Ten slotte beluigt Fr. S. Rombouts zijn hartelijke instemming met deze oplossing, en beroept zich daarbij op uitspraken van den paedagoog Don Bosco, Dr J. Sassen O.P. en pater Slijpen.

In hetzelfde blad komt de kwestie nog eens aan de orde in een artikel van J. J. Luyben (t. a. p. blz. 333-339), die tot deze conclusie komt:

„Oude talen? voor velen noodzakelijk, voor allen nuttig. Bij zorgvuldige schifting ook te beoefenen in heidensche, echter rijkelijk vol-doende in de eigen litteratuur in die talen”.

In dezen laatste zin is opvallend, dat hier een bemiddelend standpunt wordt ingenomen; de heidensche auteurs worden niet zonder meer geschrapt. Een humanist zou zeggen: de natuur is hier sterker dan de leer. Ten onrechte; want de leer is hier juist het zwakke punt.

Eenerzijds wordt hier een houding aangenomen, die een open oog heeft voor de verkeerde richting van de oudheid. Dit is te waardeeren. Tegenover alle humanisme, en tegenover elke synthese met eenig humanistisch denken, moet een Schriftge-loovige vasthouden, dat God in de verleden tijden alle heidenen liet wandelen in hunne wegen (Hand. 14:16).

Aan den anderen kant echter treffen ons hier twee trekken, waarmee wij ons nooit kunnen verenigen:

1. de gelijkstelling van de geschriften van heilige menschen met de Heilige Schrift, waartegenover de Calvinist met blijdschap en dankbaarheid aanhaalt de monumentale woorden van het zevende artikel van onze Nederlandsche Geloofsbelijdenis. Zien we even hoe bedenkelijk niet slechts zulk een gelijkstelling, maar zelfs het lezen van zgn. Christelijke klassieken op het gymnasium is. Zoo straks was sprake van Basilius den Groote. Nu heeft deze „kerkvader” in zijn verhandeling „Pros tous neous” partij gekozen tegen die Christenen, die de heidensche litteratuur geheel verwerpelijk achten, en daartegenover het standpunt der mild-jand trachten in te nemen. Reeds daaruit blijkt, dat er onder de kerkvaders allerminst eenstemmigheid heerschte ten aanzien van de houding, die men meende te moeten aannemen tegenover de Helleensche cultuur. Het bestek van dit opstel laat niet toe, dat ik dieper op zijn argumenten inga, noch op de rol, die dit geschrift de eeuwen door heeft gespeeld in den strijd tusschen humanisme en Christendom. Het onderzoek van dit geschrift heeft aan het licht gebracht, dat Basilius hier een volgeling is van de cynische school, en waarlijk niet alleen in uiterlijkheden: ook zijn gedachten over „deugd” en soberheid van leven ademen een cynischen geest. Gezien zijn voorliefde voor de klassieke auteurs was hij vermoedelijk een aan-hanger van de humanistische richting in de cyni-sche school. Genoeg om te doen zien, hoe deze man in de synthese verstrikt was.

Juist om de opgroeiende jeugd de synthese te leeren verstaan, opdat ze die mettertijd kunnen bestrijden, is het beslist noodzakelijk, hen in de oorsprongen dier synthese, dus in de heidensche auteurs, in te wijden. De lectuur van de Christe-lijke klassieken stelt niet alleen aan den leeraar buitengemeen hoge eischen, maar stelt vooral aan den leerling vorderingen, die niet anders dan ab-normaal mogen heeten.

Basilius is ten eenenmale ongeschikt voor het Christelijk gymnasium. Op de universiteit kan hij een dankbaar studie-object zijn, mits de student eenigermate thuis is in de gedachtenwereld der Grieken vóór de verkondiging van het Evangelie. Want de practijk leert, dat diegenen die de kerk-vaders bestudeeren zonder behoorlijk voor-Christe-lijk antiek fundament, de synthese dier kerkvaders niet helder genoeg kunnen onderscheiden.

A.

K. J. P.

C.D.U.-stemmen inzake het synodebesluit.

Nadat eerst in „Woord en Geest” Dr J. J. Buskes had geschreven over de beslissing der jongste Synode in betrekking tot het lidmaatschap van N.S.B. of C.D.U., heeft thans ook „De Strijder”, officieel orgaan der C.D.U., zich er over uitgesproken. Verschillende auteurs komen aan het woord; zulks dan, wat helaas te ver-wachten was, in afkeurenden zin. „Gelijk te ver-wachten was”: — rekenen wij nog op elkaars bekeering?

Dr Buskes en de heer Van Houten zetten de zaak al dadelijk onderst-boven. Vóór nog één kerkeraad de C.D.U.-ers heeft kunnen vermanen aan de hand van het synodebesluit, wekken zij beiden reeds hun vrien-den binnen de Gereformeerde Kerken op, een actie te openen, die tot... terugneming van de beslissing leidt!

De heeren zijn er nog gauwer bij, dan indertijd de tegen de nog-eenige-gezangen bezwaarden het waren. Dr Buskes, zelf geen lid van een Gereformeerde Kerk schrijft:

Hoe ernstig de Synode haar beslissing ook bedoeld heeft, zij heeft — zoo hoop ik althans — zich de con-sequentie niet ingedacht.

Daarom meen ik, dat de leden der C. D. U., die tot de Gereformeerde Kerken behooren, de taak hebben, de Gereformeerde Kerken van deze consequenties be-wust te maken, opdat zij tot een herroeping van deze beslissing komen.

Laat niemand overhaaste stappen doen.

Wij kunnen ons anti-militairisme niet opgeven.

„Niemand moet overhaaste stappen doen.”

Maar dit artikel is zelf zoo'n stap.

Dr Buskes waagt zelfs een poging, om een wig te drijven, en te doen drijven in de Gereformeerde Kerken:

Er zullen zeker predikanten — niet C. D. U.-ers — zijn, die zich met de beslissing der Synode niet kunnen verenigen. Waarschijnlijk ook professoren. Laat men dezen om raad vragen. Zij kennen het leven der Ge-reformeerde Kerken veel beter dan de buitenstaanden.

En profeteeren durft Dr Buskes ook:

Ten slotte nog dit. Wij zijn er vrij zeker van, dat het besluit der Synode in het algemeen niet zal wor-den uitgevoerd. Omdat men — ik zeg: gelukkig — voor de consequenties terugschrikt. En waar men be-gint met de uitvoering, zal de beëindiging — ik zeg: gelukkig — heel lang op zich laten wachten.

De heer Van Houten begint te fantaseëren:

Er is sterke aandrang tot kerkelijk optreden tegen de C. D. U. uitgegaan van fanatieke A. R., die het besluit nodig achten ten spoedigste de Gereformeerde Kerken te mobiliseren als hulpkracht in de steeds moeilijker wordende strijd tegen de snel groeiende C. D. U. Daarom wil men de C. D. U. tot een ver-boden vereniging verklaard zien. Het lidmaatschap van de C. D. U. moest een-voudig aan de leden der Gereformeerde Kerken ver-boden worden.

Betekent het besluit der Generale Synode inderdaad: toegeven aan die aandrang?

Het antwoord is simpel genoeg: natuurlijk niet.

De heer Van Houten merkt inzake het vraagstuk van den oorlog op:

„Dat men wil uitstoten wie om Christus” wil, uit ge-hoorzaamheid aan Gods Woord, neen zegt tegen de moderne oorlog in elke vorm, d.w.z. in de meest satanische vorm, om-dat de minst scrupuleuze partij de middelen, de methode's aangeeft, die de tegenpartij uit lijfsbehoud zal moeten overnemen, ja pogen te overtreffen.

Een „fatsoenlijke oorlog” is onmogelijk. Men moet de zaak eerlijk en zuiver stellen: het gaat om de oorlog in zijn aller-verschrikkelijkste vorm. Dat alleen is in geding. Al het andere is theorie.

De auteur schijnt te vergeten, dat zijn program niet tegen den oorlog in bepaalde vorm („de allerverschrik-kelijkste” is trouwens nog onbekend), doch tegen elken oorlog in elken „vorm” zich keert. Lees § 10 program:

„Zij verwerpt den oorlog als middel tot beslech-ting van internationale geschillen. Zich stellende te-genover elken oorlog en oorlogs-toerusting en strevende naar internationale ont-wapening, ziet zij den elsch van nationale ontwapen-ing de meest voor de hand liggende consequentie van dit streven.

Voorts: in elken tijd vindt men den oorlogs„vorm” van die bepaalde periode verschrikkelijker dan ooit te voren. Geen wonder: ligt in de logica der feiten. Calvin reeds constateert, dat in zijn dagen de oorlog verschrikkelijker en onmenselijker was dan ooit. Maar het recht van oorlog verdedigt hij uitdrukkelijk.

Intusschen is ook de heer Van Houten tot een „actie” bereid:

Wij gaan als Gereformeerde C. D. U.-ers wellicht moeilijke tijden tegemoet. Laten we elkaar tot steun en troost zijn! Elkaar bemoedigen, samen bidden en spreken.

Daarom ben ik bereid, om op enkele plaatsen (b.v. Zwolle, Amsterdam) uitsluitend met Gereformeerde leden onzer C. D. U. onze gezamenlijke moeilijkheden te bespreken. Wie daarvoor gevoelt, melde mij dat even. Men hoort er dan nader van.

„Uitsluitend met Gereformeerde leden.”

En die moeten C.D.U.-ers zijn.

En dan klaagt men nog, dat de Synode niet openlijk deze zaak besprak.

Het is dezelfde tactiek, als, gelijk mij medegedeeld is, reeds door N.S.B.-ers werd gevolgd — in een geheime vergadering, naar aanleiding van het synodebesluit.

Prof. Dr K. Dijk inzake het z.g. „leer-geschillen”-debat.

In „Kerkblad Geref. Kerken 's-Gravenhage” schrijft inzake de „gewichtvolle beslissing over de leergeschillen” Dr K. Dijk:

Daartegen heb ik op de Synode reeds eenige bezwa-ren ingebracht, en die zijn bij mij nog niet weggenom-men.

Wat toch is het geval?

Geen enkele Kerk, noch Classis, noch Particuliere Synode had alarm geroepen over de „onrust in onze kerken”, of een gravamen ingediend tegen een onzu-vere leering, welke in ons midden werd voorgedragen.

Alleen de Classis Bolsward had een voorstel of liever een verzoek gedaan inzake de polemiek. En nu dienden op de Synode zelve Dr Polman en Dr v. d. Vegt een voorstel in om een onderzoek in te stel-len naar verschillende meningsverschillen, die zich in den laatste tijd onder ons openbaarden. Was er

nu, zoo vraag ik nog, reden om alleen naar aanleiding van dat voorstel zoo luid aan de alarmklok te trekken? Indien toch het kwaad zóó beangstigend was, dat de toestand van nu veel erger is te noemen dan die in 1926, dan zouden toch zeker meerdere kerken naar stem tot de Synode verheven hebben; doch geen enkele stem klonk. En om die reden meende ik, dat het ge-roep van onrust niet in overeenstemming was met de werkelijkheid in onze kerken, waarin velen vragen wat er eigenlijk gaande is.

Even verder:

Maar de weg, dien de Synode heeft ingeslagen, lijkt mij niet de meest juiste.

Ik ben het volkomen eens met Prof. Ridderbos, die deze gedragslijn voorstelde, dat de Synode een commissie benoemde om te onderzoeken of de ernstige dingen, door de voorstellers genoemd, alzo waren en over den zakelijken inhoud van de geschillen aan de volgende Synode rapport uit te brengen.

Zoals nu de opdracht geformuleerd is schijnt ze mij bijna onuitvoerbaar.

Een artikelje nog geen symptoom.

De heer H. Algra schrijft in „Leeuwarder Kerkbode” over de commissie, die benoemd is ter zake van de „meningsverschillen”, dat ze niet moet gelden als „bliksemafleider”:

Zij heeft een betere kans.

Door in een rustige sfeer de meningsverschillen te bespreken; uit de discussie te elimineeren, wat in een of ander artikelje eens is geschreven en nu wordt opgeblazen tot een symptoom; door uit te zoeken, welke verschillen zijn ontstaan door verschillen in terminologie; door dan eens de balans op te maken van wat er aan wezenlijke meningsverschillen over-blijft. En dan komt voor de volgende Synode het eigen-lijke werk.

„Beroering”.

Dr H. Kaajan schrijft in „Utr. Kb.”:

Door een der hoogleraren werd aan de afgevaar-digden der Kerken medegedeeld, dat de Kerken in beroering zijn, terwijl dan die afgevaardigden thuis gekomen, zich van alle kanten hooren vragen, waarin toch die kerkelijke beroering bestond.

Prof. Visseher op rels.

Prof. Dr H. Visscher is naar Duitschland geweest. Daarover schreef hij zelf een en ander. En dit is dan weer voor „de H.” in „Woord en Geest” aanleiding om op te merken:

Intusschen, zooals te verwachten was van een hoogleraar in de theologie, Prof. Visscher heeft ook zijn aandacht geschonken aan het kerkelijk leven in Duitschland. „Ik kreeg den indruk”, zegt hij daarvan, „dat men er in den aanvang al te hard van stal geloopt is; dat er eene periode van aanpassing noodig zal zijn en ook, dat in Duitschland de soep, evenals elders, niet zoo heet wordt gegeten, als ze opgediend werd. Men is er op den goeden weg naar eene verzoening.”

Als men dezen „indruk” van den hoogleraar toetst aan de werkelijkheid, i.e. bij voorbeeld aan de ver-spreiding van het bekende boek van Rosenberg met zijn uitgesproken anti-christelijke strekking en aan hetgeen ons bekend is uit de authentieke gegevens van den Duitschen kerkstrijd, dan wordt het moeilijke te gelooven aan de bekwaamheid van dezen hoog-leeraar zoowel om op te nemen en te verwerken het-geen er om hem heen voorvalt, als om de principia van het christelijk geloof te onderscheiden van min of meer „christelijk” georiënteerde wereldbeschouwingen. Wat alle beide voor een hoogleraar, n.b. in de theo-logie, een uiterst bedenkelijk teken is.

Het kan ons dan ook niet meer verbazen, indien dezelfde hoogleraar even later de enormiteit verkondigt, dat in Holland „de gereformeerden onder het liberale, thans zoo verheerlijkte (sic! de H.), staats-bestel nooit recht kunnen krijgen dan alleen het recht om tot in het oneindige af te scheiden.” In verband hiermee vraagt Prof. Visscher zich af, of wij recht hebben zoo sterk af te geven op de houding der Duit-sche regering tegenover de kerk.

Ons dunkt, dat wie zoo met voorbijzien van al de dingen, waar het wezenlijk in den Duitschen kerkstrijd om gaat, durft schrijven over deze aangelegenheid, het recht verbeurt als deskundig in theologie te worden beschouwd, hij moge dan als politicus een zekeren naam hebben. En hem kan dan ook geen beter lot te beurt vallen dan, zooals geschied is, door de N.S.B. als kroongetuige te worden aangevoerd met betrek-king tot den Duitschen hoelstaat.

Wellicht is Prof. Visscher ook zoo naïef het voor zoete koek op te eten, wanneer „Volk en Vaderland” ons als een bewijs voor de christelijke gezindheid van de Deutsche regering mededeelt, dat op haar last in de buurt van een groot oefenierrein voor zweefvlie-gers, niet ver van onze grenzen, een prachtige kerk gebouwd is, die zoowel voor Katholieke als voor Protestantsche godienstoefeningen is ingericht.

Inderdaad: dit is een roerend bewijs voor de liefde, die Satan koestert voor het monsterverbond van kerk en staat, doch het heeft niets te maken met de vraag, of in dit kerkgebouw op de rechte wijze het Evangelie wordt verkondigd en de sacramenten bediend. Voor den Christen echter is dit de eenige vraag, die er met betrekking tot de kerk op aan komt.

Dat de redactie van „Volk en Vaderland” daarvoor geen oog heeft, kunnen wij haar moeilijk aanrekenen; maar dat een hoogleraar in de theologie blijkens het relaas van hetgeen hij op zijn reis door Duitschland waargenomen heeft, er geen oogenblik aan gedacht heeft ten aanzien van hetgeen hij waarnam, zich deze cardinale vraag te stellen, is eenvoudig ontstellend. Waar moet het met ons toch al zoó zeer verpolitiekte Nederlandsche christendom naar toe, wanneer het geleid wordt door zulke herders!

Van Prof. Visscher begrijp ik zoo langzamerhand niets meer.

K. S.